

Saak ja selle kasutamine

1. Kuidas kasutate oma aiamaa saadusi? Kas kõik kulub oma perele toiduks või jääb midagi ka üle?
2. Kas jagate endakasvatatut ka sõpradele ja tuttavatele? Kui jagate, siis kas ja mil moel vastutasu saate? Mis motiveerib oma saaki jagama?
3. Kuidas säilitate oma aiamaa saadusi? Millised on säilitustingimused – keldris, sahvris, sügavkülmas?
4. Millised on levinumad sissetegemis- ja hoidistamisviisid? Kas on perekondlikke retsepte või nippe, mida antakse edasi põlvest põlve? Kuidas neid retsepte või nippe edasi antakse?
5. Kuidas sissetegemine on korraldatud, kas tullaakse kokku näiteks õunamahla- või moositalgutele või hapukapsateole?

Toiduaianduse eesmärk ja mõte

1. Miks teie pere või lähedased toiduaiandusega tegelevad?
2. Kuivõrd on põhjuseks rahaline kokkuhoid toiduainete ostmise asemel ja kuivõrd on ajendiks puhtam toit ja säästlikum eluviis (ka ringmajanduse mõttes)?
3. Kui oluline on elutarkus, et „mis ka ei juhtuks, mul on oma kartulid-porgandid salves ja riiulid kurgipurke ja moosi täis – minu pere saab hakkama”? Kas sedalaadi hoiakut olete kogenud juba oma lapsepõlves või lähedaste seas? Kas ja kuidas on see hoiak ajas muutunud?
4. Kas toiduaiandusest on mingit kasu, mida teie arvates rahas mõõta ei saa?
5. Mis tähendus on teie jaoks sõnal „potipõllundus”, kas see tähendus on ajas muutunud?

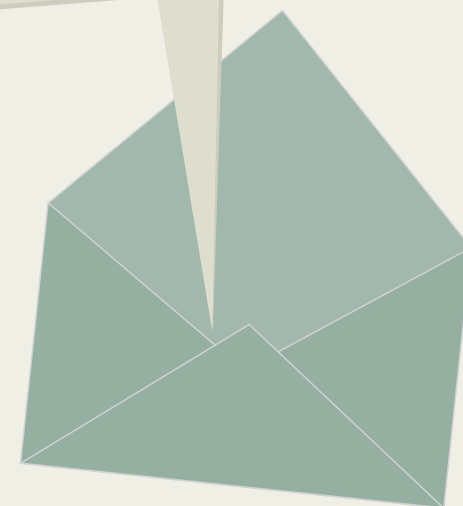

Kogumisvõistlus

"Potipõllundus"
11.04.2025 - 31.12.2025

Eesti Rahvaluule Arhiiv ootab kaastöid

veebilehel kratt.folklore.ee,
e-kirjaga kratt@folklore.ee
või postiga
Eesti Kirjandusmuuseum,
Eesti Rahvaluule Arhiiv,
Vanemuise 42,
51003 Tartu,
märksõna
POTIPÕLLUNDUS.

Meie kultuuris näib olevat **juurdunud** vajadus aeg-ajalt **näpud mulda** pista.

Isegi siis, kui eestlased kolisid linnadesse ja maa-asulatesse, kasutati võimalust **kasvatada aiamaalapikestel** oma pere tarbeks köögivilja ja marju-puuvilju, kortermajade rõdudel või isegi aknalaua **aretatud** elurikkust alates salatist ja tomatist kuni väga erinevate maitsetaimedeni. Seda kõike võib nimetada koodnimega **potipõllundus**.

Mis on ajendanud oma tarbeks toitu kasvatama, kuidas on see kultuur levinud ja edasi antud eri põlvkondades, milliseid rõõme ja kannatusi on potipõllundus kaasa toonud – kõik see on väärt talletamist isiklike lugudena.

Vastamise inspiratsiooniks oleme lisanud suunavaid küsimusi, kuid kirjutada võib ka vabas vormis ja sellest, mis tundub oluline, kuid mille kohta otseselt ei küsitud. Oodatud on ka fotod ja videod.

Küsimustiku koostas Eesti Rahvaluule Arhiivi töötaja Kadri Vider (kadri.vider@kirmus.ee).

Palume kindlasti lisada oma panusele kasutustingimuste vorm koos kontaktandmetega!

Aiamaa ja kasvuala

1. Milline on teie aiamaalapp või kasvuala (k.a rõdukast)? Kirjeldage palun nii peenraid, katmikalasid kui ka marjapõõsaid ja viljapuid, samuti piirdeid, toetust, kast-misvõimalusi ja tööriistu. Kui suur on aiamaa või kasvuala?
2. Milliseid tööriistu, materjale ja varustust (nt tööriided, kindad jms) oma aiamaa jaoks vajate? Kas ostate, laenate või jagate? Kuidas neid kasutama õppisite?
3. Mida arvate taaskasutusest, kompostimisest, jäätmetest ja jäätme-käitlusest? Kuidas seda teete?
4. Millised on kulud seemnetele, taimedele, mullale, tööriistadele jne?
5. Kuidas saite oma aiamaa omanikuks või kasutajaks? (aianduskoopera-tiivid, endised asutustele või kortermajadele jagatud aiamaalapid, isetekkelised aiamaad, tagastatud krundid, kogukonnaaiad jne)

Tööd ja tööpanus

1. Kes peres peamiselt tegeleb potipõllundusega? Kas kaasatakse ka teisi pereliikmeid ja kuidas neid vajadusel motiveeritakse?
2. Mis pakub potipõllunduses naudingut? Milline on töö ja tulemuse nautimise suhe?
3. Millised on sinu hinnangul hädavajalikud ja millised mõttetud tööd? Miks?
4. Kuidas sind on kaasatud (lapsepõlves või ka täiskasvanuna) perele toidu kasvatamisse? Oli sul oma eraldi kasvuala (nt lastepeenar) või olid kindlad tööd (nt kasvuhoone akende avamine ja sulgemine), mis olid ainult sinu hooleks? Oli see kohustus või kaasalöömine ja mis järgnes kohustuse mittetäitmisele?
5. Kui tunned, et oled pidanud kannatama (kulutama asjatult oma aega või energiat, pidanud kohustust oma vabaduse piiramiseks jne) pere potipõllunduse pärast, kirjelda seda palun lähemalt.
6. „Tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb ka armastus.” – kas see Tammsaare tsitaat on kuidagi seotud sinu kogemusega potipõllunduse vallas? Kuidas?

Taimed ja taimekasvatuse võtted

1. Milliseid toidutaimi kasvatate? Kuidas on taimede valik aja jooksul muutunud?
2. Milliseid taimi peate umbrohuks? Kas mõni varasem umbrohi (nt võilill, nõges või naat) on saanud kasulikuks toidu- või ravimtaimeks teie jaoks?
3. Kust saate seemned, istikud ja taimed? Kui levinud on taimede, istikute ja seemnete jagamine? Kas seemnetel, taimedel või istikutel-pistikutel on olnud oma nimesid selle järgi, kellelt või kust saadud?
4. Milliseid (rahvapäraseid) võtteid kasutate aiakahjurite (nt teod, lehetäid) tõrjeks?
5. Kuidas lisate mullale rammu – kompostiga, sõnnikuga, väetistega või veel millegagi? Kuidas seda hangite?
6. Kuidas arvestate kasvatuseprotsessis (nt külvamine, harvendamine, saagikoristus) kuufaaside, looduse märkide, ilmastikutingimustega? Milliseid rahvatarkusi (rahvakalendrit) või lausa trükitud väljaandeid (nt Maria Thuni kalender) selles tegevuses juhistena kasutate?
7. Milline on teie suhe taimekasvatusega? Olete seda õppinud (kasvõi kodunduse tunnis või üksikutel rahvaülikooli kursustel) või harinud ennast ise või vanematelt kogemusi omandanud?
8. Kust saate lisateavet taimekasvatuse kohta? Meenub teile vanemate või lähedaste suulisi nõuandeid ja rahvatarkusi?

Koostöö aiamaadel ja kogukonnaaedades

1. Millised suhted on teil aiamaanaabritega? Kas on mingeid (loodus-kalendri) tähtpäevi (nt jüripäev, volber, jaanipäev), mida tähistate ühiselt nt tuletegemisega?
2. Kuidas on korraldatud ühistöö kogukonnaaedades ja asulate aiamaadel? Kas on ühist prahikoristust, kaevamist, taraehitust vms?
3. Kas osalete talgutel või muudes koostööprojektides? Palun kirjeldage neid lähemalt.

